

NAROČNINA ZA JUGOSLAVIJO ČETRTLETNO DIN 15/-
CELOLETNO DIN 60/- ZA INOZEMSTVO JE DODATI
POŠTINO / OGLASI PO CENIKU / POSAMEZNA
ŠTEVILKA PO DIN 150/-
POŠT. ČEK. RAČ. 13.188

ORJUNA

VREDNOSTVO IN VPRAVA
V VČITELJSKI TIŠKARNI
ROKOPIŠI SE NE VRAČAJO / ANONIMNI DOPIŠI SE NE PRIOBČV
TEJO / POŠTINA PLAČANA V GOTOVINI
TELEFON ŠTEV. 906.

Orjunaši! V nedeljo, 14. VIII. vsi na razvitje prapora Delavske Orjune Gaberje pri Celju!

Obletnica našega razpusta.

Leto dni je, kar nas je doletela izredna čast razpusta. Če je pred letom še kdo lahko pripisoval krivdo na razpustu nam samim, zlasti dogodkom v Prešernovi ulici, pa danes gotovo tudi najbolj zagrižen nasprotnik nacionalistov ve, da je bila Orjuna razpuščena le na pritisk fašistične Italije.

Vsled dogodkov v Prešernovi ulici je bila uvedena kazenska preiskava, vodilo jo je deželno sodišče v Ljubljani z vso strogostjo in temeljitostjo, toda tudi z vso objektivnostjo. Ta preiskava je dokazala, da ni bil niti eden član razpuščene organizacije udeležen pri dogodkih v Prešernovi ulici, toženi in obsojeni so bili le Vojvodinci in Srbijanci, ki so svojo krivdo tudi odkrito priznali. Dočim pa so bili ti naši bratje kaznovani le z malo zaporno kaznijo, je bila organizacija ljubljanske oblasti razpuščena in stigmatizirana kot glavna povzročiteljica nemirov.

Pritožba, ki je bila vložena radi nezakonitega razpusta pri Državnem svetu še do danes ni rešena, naše centralne oblasti pa ne čutijo potrebe, da bi vsaj po končani kazenski preiskavi popravile storjeno krivico in upostavile razpuščeno organizacijo. Vzrok je jasen: Če smo prej samo domnevali, da je bil razpust izvršen na zahtevo fašistov,

lahko danes to odločno trdimo in tudi dokumentarično dokažemo. Suverena Jugoslavija je kloniča pred fašisti, razpustila je na njih zahtevo organizacijo najboljših svojih državljanov in jim odreka pravico svobodnega udruževanja tudi še danes. Ali je dobila za to kako priznanje oziroma protivrednost?

Navajeni smo žrtev in ni nam za kričavo manifestiranje po ulicah in razbijanje konzulatov. Orjuna je bila vedno toliko disciplinirana, da se ni dala zapeljati po izzivajočih nastopih fašistične Italije, njej so bili uradni predstavniki te največje nasprotnice naše nacije in države vedno sakrosanktni in niti enkrat se ni zgodilo, da bi imele naše oblasti radi tega kake sitnosti. Tudi sicer je stala Orjuna vedno v rezervi, udarila je sicer, kadar je bilo to nujno potrebno v interesu države, dala pa tudi žrtve, ki jih je nacionalist mirno in brez kričanja doprinesel s svojim lastnim življenjem oziroma svojo svobodo. Vso discipliniranost Orjune je dokazala ravno doba po razpustu. Če ostane tisoč mladih in impulzivnih ljudi mirnih kljub storjeni krivici in kljub udarcu, ki so ga dobili od svoje lastne države, je to pač najboljši dokaz za brezmejno miroljubnost in discipliniranost organizacije. In če ta organizacija kljub razpustu in brez sredstev, ki ji jih je nudil ustroj organiza-

cije, še vedno živi v srcih svojih članov, ki so kljub razpustu ostali nacionalisti celo leto in bodo ostali do zadnjega svojega diha, je to dokaz, da organizacija ni bila iz papirja in le za parado, marveč da jo je ustvarila nujna potreba, ki je podana danes še mnogo bolj, kot je bila podana v času ustanovitve.

Italija zatira naprej naše zaslužnjene brate, ona izteza vedno bolj izzivajoče svoje grabežljive prste po naši Dalmaciji, ona kaže vedno bolj svoje smrtno sovraštvo proti Jugoslaviji in vsemu, kar je njenege. Žrtev je ostala torej brez uspeha. Nacionalisti smo ostali mirni, dokler smo mogli verjeti, da je bila žrtev potrebna za pomirjenje Italije. Danes vemo, da je bila ta misel utopija! Stopili bomo na dan z zahtevom, da se popravi storjena krivica, da se dvigne tilnik, sklonjen pred bičem fašistične Italije in da pogleda Jugoslavija s prostim očesom v oči svojemu zahrbtnemu nasprotniku. Dovolj je žrtev, dovolj je samozatajevanja, z dokumenti v roki bomo zahtevali to, kar nam gre kot svobodnim državljanom svobodne Jugoslavije in če ne pojde z lepa, pojde z grda. Videli pa bomo potem koga bo bolela glava in da ji ni bilo zanašanje na brezmejno orjunaško potrpežljivost preveliko!

I. C.

Kameleonstvo klerikalizma:

Dve meri.

Solinograd, 28. VII. 1927.

Danes se razhajajo zaupniki avstrijskih nacionalnih organizacij, ki so se po imperativu nepredvidenih dogodkov sešli čisto nepričakovano zopet po kongresu, katerega so obdržali pred dobrim tednom v Wel-su. Razhajajo se veselih obrazov in ponosnih korakov, ker so po črnem dunajskem petku postali čez noč točka, na katero upira vsa nacionalistična Avstrija polna zaupanja svoje oči. Cesar niso mogli doseči po večletnem dobro premišljenem delu, to jim je naklonil usodni trenutek, ko je jela teči kri po dunajskem Ringu in ko so objeli do neba segajoči plameni ponosno Justično palačo. Postali so milijenci cele Avstrije, ki stoji danes za njimi eno-

dušno ter podpira sleherni njihov korak v započeti ofenzivi proti internacionalnemu rdečkarstvu. In prav posebno naklonjenost pa jim je jela izkazovati še krščansko-socialna stranka vstevši s prelantom Seiplom, katerega danes prištevajo med njihove največje prijatelje in zaščitnike.

Spričo tega v Avstriji povsem javnega dejstva pa si ne moremo kot Orjunaši, da ne bi pomislili na povsem divergentno taktiko naših klerikalcev pred in po Trbovljah. Dočim se je v Avstriji klerikalno čuteča javnost enodušno postavila ob rame nacionalistom, ki so v Avstriji v resnici vse preje kakor socialno čuteči element, pa so bili po

Trbovljah baš slovenski klerikalci oni, ki so dvignili najodvratnejšo hajko na jugoslovenske nacionaliste, ker so se branili v borbi proti taistim mračnim napadalcem, ki so devastirali »Reichspošto« in upepelili Justično palačo. Dočim pošiljajo avstrijske klerikalne organizacije dunajski policiji in nacionalističnim organizacijam zahvalne brzojavke za njih spasonosni nastop, v katerem so padali po nemirih pred Justično palačo tudi ljudje povsem nedolžni, kot žrtev razburjenja policije, ki je streljala čisto povsem nepotrebno in ki so bili vse manj zainteresirani na poteku dogodkov, kakor Fakin v Trbovljah — pa so bili poslanci slovenskih klerikalnih organizacij oni, ki so vlagali inter-

pelacije radi v borbi padlih komunistov in zahtevali, da se kaznuje Orjunaše, ki so bili sredi vzkljanja Kralju in Državi popolnoma nepričakovano napadeni.

Da pa ne stojijo za avstrijskimi nacionalističnimi organizacijami samo krščanski socialisti s prezaslужenim prelantom Seiplom, nego i oficijelni predstavniki cerkve, priča mična zgodba o maši darovani po zlomljenem štrajku v Inomostu, katero je daroval najvišji inomoški cerkveni funkcionar v prisotnosti bojno opremljenih čet nacionalističnih organizacij. Pri nas pa vemo o postopanju visokih cerkvenih funkcionarjev napram komunistom le to, da je bil Prevzvišeni pred nedavnim časom vrzel krogljico v skrinjico s komunističnimi kandidati.

Tako dejstvo! Kako jih bodo opravičevali slovenski klerikalci, ne

vemo. Skoro gotovo bodo prešli po stari navadi molče preko njih in brez pomišljanja pohvalili avstrijske nacionalistične organizacije za njih skrbni polno delo za državo, ne vodeči pri tem računa o lastni taktiki napram jugoslovenskim nacionalističnim organizacijam, ki so baš njim tolik trn v peti. Sicer se pa Orjunaši zbog te taktike naših klerikalcev prav nič ne razburjajo, ker edino odgovorja mentaliteti stranke, katere pošilja na najodgovornejša mesta ljudi, ki bi spadali v muzej med relikvije c. kr. habsburške monarhije, kjer bi si jih lahko pozno potomstvo pod steklom nagačene ogledovalo pod naslovom kot »c. kr. kandelaberski govornik v pozici«, »c. kr. demunciant slovenske srednješolske mladine«, c. kr. priganjač cesarskega avditorja« itd. A. V.

Škandali na železnici Sušak-Zagreb.

(Pismo iz Maribora.)

Vsaka država skuša v inozemstvu dvigniti svoj ugled. Notorično je, da je Jugoslavija v tem oziru na najzadnjem mestu. Merodajni faktorji v naši državi nimajo za to smisla. Že lani, še bolj pa letos prihajajo k nam tuji, ki gredo po večini preko Maribora, Zagreba in Sušaka na morje. Tisoče in tisoče tujcev se vrača preko Maribora zopet nazaj v Avstrijo, Češko in Nemčijo. Vsi ti tuji dajo duška ogorčenju čez škandalozne razmere na progi Zagreb-Sušak. Ves dober utis in mnenje, katero so dobili o naših krajih in ljudeh na morju, jim vzame vožnja z vlakom iz Zagreba v Sušak in narobe. Vlaki so nabito polni. Vagoni, katere pusti brihtna železniška uprava stati na solcu, so vroči kakor razbeljeno železo. V Sušaku se ponavljajo sedaj v sezoni pri odhodu vlakov mučne scene. Množice potnikov, predvsem Čehov in Nemcev, se tepelo za prostore v vlakih. Močnejši deložirajo slabeše in pomečejo prtljago ven. Potniki preklinjajo in zmerjajo čez našo železniško upravo, da se izrazi ne dajo ponoviti.

Vsemu temu pa bi se dalo takoj odpomoči, če bi železniška uprava upeljala dnevno še najmanj dva nova vlaka vsaj za čas sezone. Potnikov je toliko, da bi bilo še to premalo. Toda železniška uprava se ne zgane. Če bi direkcija v Zagrebu imela kakšnega organizatorja, bi bilo to lahko imenitno urejeno. Vsak tujec, ki potuje na morje, bi moral

dobiti v Zagrebu vozni listek in številko sedeža. Tako je urejeno v Nemčiji in v drugih državah.

Sedaj pa poglejmo posledice. Tuji, ki odhajajo preko Maribora, vsi brez izjeme izjavljajo, da kaj tako škandaloznega kakor je vožnja iz Sušaka v Zagreb, še niso doživeli in da pod takimi razmerami ne pridejo več na naše morje. Čeravno se jim je drugače dopadlo.

Tu je treba remedeure. Gospodarski krogi se bodo morali zganiti in enkrat za vselej zahtevati red. Kje so naše »tujske prometne zveze«, da se ne zganejo? Saj ni res, da bi morali iti milijoni v izgubo samo radi indolence in nesposobnosti naše železniške uprave. Kje je g. prometni minister, da ne napravi reda.

Ravnatelj železniške direkcije v Zagrebu in g. prometnega ministra vabimo v Maribor, da slišita na lastna ušesa, kakšno mnenje imajo tuji o naši železniški upravi.

Vprašamo pa sedaj tudi, kdo povrne našemu gospodarstvu ogromno škodo, katero povzroča nesposobna železniška uprava. Še je čas. Meseca avgusta in septembra traja še sezona in odpomoči se da tem nedostatom takoj. Tujski promet je važna postavka naše trg. bilance in je vendar dolžnost nas vseh, predvsem pa države, da skuša to postavko ohraniti, po možnosti pa še dvigniti.

LISTEK.

P. N. KRASNOV:

Epizoda iz svetovne vojne.

Jedva se je zganilo v okopih in nekoliko bajonetov se je dvignilo od zemlje.

Tisoč sto korakov, devetsto, sedemsto, šeststo...

Okopi molče.

Tajna radostna nada je vzklikla v srcih grofa Munkačija in njegovih Madžarov. Rusov ni — odšli so, boje se, Madžarska divizija prihrumi v prazno mesto in ga zavzame z belimi hramovi in visokimi domovi v slavo madžarske kavalarije!

Okrenil je grof lepi obraz k vojakom in s hripavim glasom zaklical: »Za Madžarsko! Za kralja! Hurra!«

In mogočen, zamolkel, za rusko uho nenavadni krik je doletel do okopov.

Postali so vidni obrazi jezdecev. Dalekovidci so razločevali črne brke in viseče obrvi.

»V polprsi, pomeri, streljaj!« se je razlegel signal in takoj je počil osamel kot negotov strel, za njim drugi, tretji. In naenkrat je vsa dolga linija okopov zagorela od bliskajočih se luči puškinih strelcov. Okop je začel tako pogosto treskati, da ni bilo čuti več posameznih strelcov, ampak se je treskanje zliło v splošen trušč. Oblastno pokriva tresk pušk so se oglašale strojne puške kot velikanski šivalni stroji in sipale svoj smrtonosni ogenj.

Zgrudil se je arabski žebec pod grofom Munkačijem. Prizadevaje si osvoboditi si nogo izpod konja se je Munkači ozrl. Kako malo je ostalo ljudi! Kako redke so vrste! Kako mnogo ljudi in konj že leži negibno kot sinje in temne lise na črnem polju in na modrikasto-žoltem strnišču. Ataka je odbila! Polk je uničen!

Krogla ga je udarila nad srcem in padel je z obrazom v črno zemljo. »Za Madžarsko! Za kralja!« so šepetale njegove posinele ustnice.

Pri življenju ostali maloštevilni ljudje so zdijali nazaj h gozdu. Preganjalo jih je tenko brenčanje krogel. Nasproti se jim je spustil v mir-

nih, veličastno mogočnih valovih drugi polk in zdijal v napad ob zlovesči tišini pehote, ki je na povelje ustavila ogenj.

»Oteri puško! Ohladi cevi strojnice!« je šlo po okopih povelje kot da gre za vajo na strelišču.

Štiri atake so odbite.

Besnel je stari grof Munkači. Zbral je ostanke polkov in jih osebno v spremstvu najmlajšega sina, zadnjega potomca slavnega rodu, povedel v peto atako.

Z gručo ljudi sta dospela čisto do okopov, toda ni se zganila, ampak veličastno mirno je ostala ruska pehota. Na okopu sta padla oče in sin, one pa, ki so preskočili okop, so žive polovile rezerve.

Tako je prvi dan vojne pod steno Vladimira Volinskega poginila najboljša avstro-ogrška kavalerijska divizija.

STOJAN V. ŽIVADINOVIČ:

Za Srbijo!

Madžari so ga morali takoj zasačiti. Odkar se je pričela s Srbijo vojna, je postajal vedno drznejši.

Kaj hitro bi bil ob glavo, da se ni znal izviti kakor piškur. Zelo jim je bil na poti. Čudili so se, kaj je vendar v tem malem Paji, sključnem, kakor bi mu kdo jahal na grbi, z velikim, okrivljenim nosom, kakor pri dremiljivi papigi ter krivil nog, kakor da bi ga bila mati povijala na sodu. Nekako takega človeka so sprejeli v železniško službo in mu dali načelniško čast. A niso mu mogli ničesar! Poslali so ga na fronto proti Rusom. Toda hitreje kakor od kje drugod se je vrnil in zopet izvrševal svojo službeno dolžnost na glavni progi, ki je vodila naravnost v okupirani Beograd.

Ko je šel Viljem Nemški v okupirani Niš, da se sestane s Ferdinandom Bolgarskim, je bilo težko Paji, ker je moral stati na peronu in držati celo osobje v pripravljenosti. Okosteneli maček je šel k zloglasni sovi v goste! Pred njegovim vlakom je vozila lokomotiva s službenim vagonom kot izvidnica, da se cesarski osebi na poti skozi hajduško Srbijo ne bi kaj pripetilo.

Vlak se ustavi na postaji, kjer je Paja služboval kot načelnik. Lo-

komotiva se napije vode kakor žejni zmaj in hoče dalje. Kratko in zapovedniško zažvižga, kakor se pač spodobi cesarskemu vlakom, ki je bil poln brezposelnih adjutantov in kuharjev, katerih edina briga je bila skrbeti za imperatorski želedec. Vlak hoče dalje... Paja prileti z rdečo zastavico in ga ustavi.

»Kaj je to?« zakliče razdraženo neki avstrijski general in pohiti srdeč se iz vagona.

»Ne sme naprej! Izvidni vlak se mora izpred tega vlaka umakniti za eno postajo.«

»Toda, vi ste nori! Ali vas niso obvestili, da potuje nemški cesar skozi našo monarhijo? ...«

»So! Ali tako zahteva predpis. Ako se kaj zgodi, bodo mene na drevo obesili, vam pa se ne pripeti ničesar! ...«

Vlak odide šele takrat, ko ga pusti Paja. General kriči jezen skozi okno.

»Le kriči,« si misli Paja, gledajoč kako se zviija vlak na ovinku, liki ognjena kača. »Tvoj kajzer je moral ostati na postaji nekaj minut

Veselje v Izraelu.

Po blejski konferenci vladnega predsednika in načelnika SLS je zavlado tako v klerikalnem, kot radikalnem Izraelu veliko veselje in navdušenje. Ako bi mi bili prepričani, da je sprememba mišljenja naših tonzuiranih glav iz vidika na Vidovdanko ustavo in narodno edinstvo prišla od srca, veselili bi se z njimi i mi. Toda, ker ni o tem še prav nikakega dokaza in ker dobro poznamo pregovor »Vuk dlaku mjenja, ili čuda nikada« — se temu veselju za enkrat ne pridružimo; prepričani, da se bo njihovo navdušenje kaj kmalu poglobilo. Zato bi priporočali gotovi klerikalni in radikalni gospodi pri ljubljanski policiji, da naj nikar ne zida gradov v oblake! **Gospodje naj bodo dalje prepričani, da dobro vemo, kako ljudje se sprejemajo v zadnjem času v policijsko službo.** Dobro nam je tudi znano, kako neki gospod, kateri je že v Tr-

stu bil za konjenico spoznan nespodobnim uporablja eraričnega konja za privatno jahanje v civilu. Dalje tudi vemo, kako se sedaj v popoldanskih urah popravljajo neki volilni imeniki.

Mi smo daleč od tega, da ne bi privoščili slabo plačanemu oseboj kake čezurne nagrade, vendar je za mentaliteto gotovih gospodov zelo značilno, na kak način se vse to vrši.

Torej še enkrat:

Ne veselite se prezgodaj, da ne boste od lastnih voditeljev opeharjeni. Ako pa ste prepričani o iskrenosti priznanja narodnega in državnega edinstva, potem to tudi na zunanaj po svojih delih pokažite, ker ste s tem priznali naš program! Ako je pa zrastle na vas samo nova dlaka, nas boste z njo slepili samo do zime, ko isto zopet menjate!

I. B.

Uradniška kandidatura.

Začel se je pokret, da bi nastopilo državno uradništvo pri bodočih državnozbornih volitvah s samostojno listo, na kateri bi bili seveda uradniki ne glede na njih politično prepričanje. Akcija je vzbudila precej zanimanja in razburjenja pri političnih partijah. Ena partija pričakuje od tega pokreta oslabljenje druge partije in se vsled tega zadovoljno smehlja, druga partija pa se boji, da pade število njenih krogljic ter napada početnike tega pokreta.

Če se zadeva mirno premisli, ni dvoma, da bo ostal ta pokret za enkrat brez uspeha. Uradništvo ni niti malo disciplinirano in bo odpadlo na uradniško listo le par sto glasov. To za uradništvo gotovo ne bo imelo nikakih ugodnih posledic in ne bo koristilo akciji, ki je tudi sama na sebi zgrešena. V današnjih časih ne sme priti do formiranja raznih poklicnih kast in skupin, ker bi zastopniki takih skupin hote ali nehoče prišli do največjega nasprotja z zastopniki drugih skupin in bi se delovanje parlamenta le še poslabšalo, če je to sploh mogoče. Za enkrat pa gre predvsem za vprašanje, kako je moglo priti do takega pokreta v tako inteligentnem stanu, kot je naše uradništvo.

Člani pripravljalnega odbora so večinoma osebe, katerim nihče ne bo mogel očitati, da se puste izražati od ene ali druge partije kot orožje proti nasprotnikom. Gibanje je torej resno, povzročile pa so ga nevezdržne razmere, v katere so vrgle naše uradništvo baš politične partije. Uradništvo je našim politikom le žoga, prepirajo se o tem, kdo le več škodovat uradništvu, katera vlada je izdala bolj brutalne na-

redbe in zakone, pozitivnih uspehov za uradništvo pa ne more dokazati niti ena niti druga partija. Vsaka izmed njih bo glasovala za najbolj krivično odredbo, če je v vladi, vsaka izmed njih bo skušala kot članica vlade le loviti kaline s tem, da nekaterim izrazitim partizanom preskrbi dobra mesta. Ono uradništvo, ki ne spada med te favorizirane partizane, pa ni imelo nikdar koristi od tega, ali je bila na vladi ena ali druga politična grupa, ono je bilo vedno le delavna živina, kateri se je zmanjševala hrana od dne do dne, nalagalo pa vedno novo delo. In vendar je baš mali, v skrajni bedi živeči uradnik steber in jedro vseh naših kulturnih in nacionalnih udruženj, on nosi glavno delo v vseh teh organizacijah in prispeva ne le relativno, marveč tudi absolutno največ v kulturne in nacionalne svrhe. Za vse to tiho delo, katero opravlja brez kričanja, pa dobiva plačilo v obliki vednih redukcij in odtegljajev ter ima pri tem še zavest, da ne odloča sposobnost, marveč le kričavost in partizanstvo.

Poskus samostojne uradniške liste je torej le dejanje v obupu, kajti uradništvo je zgubilo vsako nado in ve, da tudi od bodočih partijskih zastopnikov ne more pričakovati nič dobrega. Vsaka partija bo skušala podaljšati nestalnost uradništva ter bo iskala vire za tajne fonde predvsem iz slavnih redukcij, ki se začno vedno pri nogah, mesto pri glavi. **Uradniški pokret je torej glasen memento vsem našim politikom, ki znajo pač apefirati na inteligenco in pozhrtvovalnost uradništva, ne sede pa z njimi pri isti mizi in ne vedo in ne vedo, da je to uradništvo popolnoma izčrpano in obupano.**

Obletnica madžarske politike v Prekmurju.

Lanskega leta na poletje se je porodila in skoro tudi preminula stranka nezadovoljnih Madžarov in madžaronov v Prekmurju. Kakor smo že poročali v našem listu, je bil duševni in finančni oče tega pokreta odvetnik, čigar agr. interesi so se križali s poslanecem gosp.

več, ker se je moral ukloniti volji Srba Paje. Slabo znamenje!

Čez nekaj dni so ga klicali na odgovor. Zasliševali so ga, ga izpraševali, mu pretili in se jezili, ker mu niso mogli ničesar. Po predpisih se je ravnal, čeprav bi mu lahko očitali željo, ponorčevati se iz cesarskega vlaka. Za kazen ga premešče na neko sosedno progo z nalogo, da nadzoruje uvaganje cesarske vojske.

Pa tudi od tu se kmalu izvije. V Pešti je imel zaščitnika, ki je kljuboval vsem Madžarom. Zopet dobi večjo postajo ob glavni progi. Takoj prvi dan se razkorači na stopnicah poslopja in ne pozdravi niti enega mimoidočega vlaka. Krvniško nažene madžarske uradnike, ne da bi jih pogledal. Ali vse to dela zvičajno v mejah strogih predpisov, da mu ne morejo ničesar očitati.

Tako ostane, dokler ne pride tajna vest, da so Srbi prebili solunsko fronto in da drve naprej kakor hudournik. Vso to noč prebije Paja z nekim železničarjem Hrvatom in nazdravlja; vemo komu in s kakšnimi željami. Bil je malo nepreviden.

Srbi so bili še vedno tako daleč, da mu ne bi mogli pomagati, če bi ga gnali Madžari pred seboj z vrvoj okoli vrata.

Ali, baš se ni! Sramoval bi se bojazni on, ki se je upal zadržati Viljemov vlak. In kaj morejo njemu Madžari, kadar pridejo Srbi? Če ga besijo? No, to ni tako hudo!

Takoj drugi dan prično iz Srbije prihajati polni vagoni plena. Vsega je bilo, kar hočeš: pirotskih preprog, svežih kakor da so bile pobrane na poljanah ob Nišavi, klavirjev, finih posod in pohištva, knjig, dragocenege starega orožja iz dobe ustankov in s starinskimi zlatom vezanih oblek. Paja plane. Dalje ni mogel trpeti. Vse bodo odnesli iz Beograda predno pridejo Srbi iz Soluna! Izpraznilo bodo zemljo, kakor stare panje, da bo pihal pusti veter na vse strani!

In Paja je začel manevrirati. Zadelaval je progo, da je lahko vlake, polne plena, preko sosednjih prog vračal v Beograd. Vsa postaja je bila polna in ves promet je obstal. Prihajala je telegrafska naredba za naredbo, a Paja brezskrbno rešava

murju. Pričeli so v svojih novo ustanovljenih listih najnesramnejšo gonjo in sramovanje Slovenstva. Zeli so skoro vihar, kajti Slovenstvo v Prekmurju, osobito v Dolnji Lendavi, se je postavilo krepko v bran in seve nič manj zmagovito ni zaostal poslanec Klekl, ki je imel skoro večino prebivalstva na svoji strani.

Uvidevajoč, da politiki treba tudi sposobnih delavcev in ne samo kolporterjev za razprodajo listov, so jo mahnilo gospodje k samemu Radiču prositi pomoči za vzprejem v Hrvatsko deželo (republiko). Padali so poljubi Stipica je došel in Matošević, žurnalst je že videl veliko Hrvatsko, katere ustvarjenje podpira zgodovina sama iz pretekle davnine. Ubogi slovenski pari je bilo naročeno pakovanje zamenjati so jo mislili Hrvatje.

Mi smo verjeli in videli trenutni cirkus, in ta šmentana Orjuna, strah farovža v Dolnji Lendavi se je smejala od rojstva do smrti madžaronke polomije. Agilnejši gospodje iz uredništva listov so skoro na lastni koži občutili naše želje, da bodi komedije kmalu konec in likvidirali so. Razkropili so se noseč hude posle-

Naša srednješolska omladina:

Naša nada.

Pretekli teden so obravnavali jugoslovski profesorji na zborovanju v Cetinju poleg svojih stanovskih vprašanj tudi delo naše srednješolske mladine. Na žalost niso mogli konstatirati nič drugega, kot splošen minus v vseh smereh. Napredek je pokazala mladina le v hochštaplerstvu, žogobrcu in posečanju kina. Poleg tega tudi pridno politizira in se oprijemlje neklih smeri, ki še lahko škodijo narodu in državi. Nacionalni čut pri njej pada. Ugotovili so še nešteto drugih »čednosti«, katerih pa tu ne bomo navajali. Z eno besedo, potrdilo se je vse ono pred čemer je še pravčasno svarila Orjuna.

Politični in šolski pedagogi! Evo vam sadox vaše vzgoje. Kako morejo biti patriotični dijaki, ako se jih zato meče iz šole, ker so jugoslovski nacionalisti? V kateri državi se dela še tako? Čemu zahtevate od jugoslovnske mladine, da je nacionalna, dokler ji niste črhnil niti besede o narodu, ki mu je domovina Balkan. Mesto tega se raje uvajajo v šolo, bodisi pri pouku ali pri proslavah, **puhle dvomne besede, ker se hoče baje s tem ohraniti nepristranost šole.** Tako mi je pred kratkim tolmačil neki profesor par takih »šolouporabnih«, (kot n. pr. srbsko-hrvatsko-slovensko prebivalstvo, mesto jugoslovnski narod), češ, vsaj nihče nič ne more.

Beseda narod je torej naši šoli politika, politika pa ne spada v šo-

diče nepremišljene avanture. Precejšnja žrtev je ostal kaplan gosp. Holsedl, ki je bil kakor usojeno, na obletnico rojstva svoje žurnalstike obsojen radi klevetanja v listu na 14-dnevni strogi zapor in plačanje do 12.000 Din stroškov in odškodnine pri krožnem sodišču v Mariboru. Tudi naš evangelski Poldi je odšel od tod nekam v Mursko Soboto, kjer premišljuje o mastnem poljubu, ki je značil veliko bratovščino Stipice do nadebudnega pridigarja. Naš g. Herman se pa kljub zabavni kopeli hladne Mure ne morejo ohladiti. Posebno dopajenje so pokazali do kolonistov s tem, da so odklonili sv. zakramente umirajočemu starčku, očetu našega člana na Benici. Nočemo opisovati tega dogodka, ki gotovo ne bi našel primere drugje, kot v Dol. Lendavi. Tudi ne zamerimo gospodu kaplanu če tako postopa, ker ni naša dolžnost, da bi ga nekam silili, če noče — ne more! Vendar mu svetujemo da ne vmešava v cerkvena opravila Orjune, ki mu do sedaj ni storila ničesar žalega. Naj bodo gospod zadovoljni če smo samo opazovali, vse drugo prepuščamo njegovim domačim vernikom.

Mizice za pisalne stroje.
THE REX CO., Ljubljana.

lutno varnost za naloženi razpoložljivi denar. Princip bi moral biti torej, da dela vsak zavod s strankami — upniki in dolžniki — brez ozira na njih politično prepričanje, da torej dobi pri vsakem zavodu kredit le oni, ki nudi zadostno garancijo. Zavodi bi se morali torej voditi zgolj iz strokovnih vidikov in ne bi smeli eksistirati pri podeljevanju kreditov nikakoli privilegirani krogi.

Predpogoj za to delo je, da vodijo zavode izključno strokovnjaki in da se v njih delovanje ne vmešava nikaka nadrejena, politično eksponirana instanca. Vsakega resnega človeka mora boleti srce, ko čita uradne razglase o imenovanju gerenta temu ali onemu denarnemu zavodu. S spremembo politične konstelacije nastopi tudi sprememba v osebi gerenta oziroma gerentskega sosveta. Razumljivo se čutijo taki gospodje v prvi vrsti kot zastopniki svojih partij, skušajo dobiti material proti svojemu predniku, ki je pripadal drugi partiji in skušajo pri podeljevanju kreditov uvajati merilo po politični pripadnosti prosilcev.

Uhogo osebje zavoda, ki je v vsakem oziru brezhibno in strokovno na svojem mestu, prehaja na ta način iz rok enega političnega gospodarja v roke drugega, ono mora molčati, se ne sme prosto gibati in mora nastopati po dobjenih direktivah.

Izrecno bodi poudarjeno, da članek nima v mislih kakega določene zavoda ali kake določene osebe, marveč da temelji le na ponavljajočih se razpustih gospodarskih korporacij in imenovanju političnih gerentov. Gerent pride in gre, zavod pa ostane. Če tudi posluje gerent popolnoma pravilno in lojalno, pa je vedno strankar, ker sicer ne pride na to mesto. Tako postopanje bi se dalo opravičiti pri partijskih, povsem političnih institucijah, ki imajo že od vsega začetka namen, da podpro volilne fonde določne partije. Nedopustno pa je tako žongliranje pri zavodih, ki so bili ustvarjeni kot popolnoma nevtralne gospodarske institucije, zlasti pri

Denarni zavodi in politika.

Kot vedno pred volitvami, pišejo tudi sedaj naši časniki o poskusih ene ali druge partije, da dobi vpliv na večje denarne zavode in s tem tudi na klijentelo ter poslovanje teh zavodov. Naši politični dnevniki razpravljajo žal o tej pereči zadevi le iz partizanskih vidikov. Stvar je

pa tako važna, da jo je treba vzeti prav resno v pretres, in sicer brez vsakega ozira na levo in desno.

Denarni zavodi bi morali biti povsem ločeni od ogabne dnevne politike, oni bi morali biti samo zavodi, ki sprejemajo vloge, jih obrestujejo in nudijo svojim vlagateljem abso-

Celo noč so ga v zaporu stražili. Od časa do časa je prišel vojak in ga pogledal. Vsak ga je našel na trebuhu ležečega sredi celice. Bil je kakor v mrtvaškem snu. Ob zori je šel z vojakom molče, na vprašanja je odgovarjal kratko. Prignali so ga na mesto pogubljenja in mu dali zanjko okrog vratu.

»Jaz sem držal svojo obljubo. Izpovedali se boste lahko Srbom!« reče ponovno oficir.

Paja se stresle. Srdito se obrne in zine. Pokažejo se strašna krvava usta. Celo noč se grizel svoj jezik, brez glasu, brez drgeta, da se ne bi zavedal kaj dela.

Umrl je hrabro. Srbsko vojsko je dočakal z zaprtimi usti, zibajoč se v vetru, kakor strašilo v vrtu...

Dragan Gospić:

Spomin na vidovdanske heroje. Na predvečer sarajevske atentata.

Bilo je to, zdi se mi, nekako koncem maja 1914. Bil je lep solnčni dan. Na Zelenem vencu so sedeli pod razpetim zastorom kavarne »Zeleni

SVETLA GLAVA

PEČE LE Z

Dr. OETKER
JEVIM
BACKINOM

Najboljše in preizkušene recepte pošilja na željo brezplačno in poštino prosto

Dr. OETKER, d. z o. z.
MARIBOR.

Venac štirje mladi ljudje: Gavrilko Princip, Nedeljko Čabrinović, Trifko Grabež in Gjuro Sarac.

Med tem, ko je opoldanska sopoluh tla po zraku od razgretoga tlaka tihih beogradskih ulic, so tu na Zelenem vencu, pripravljali zaroto radi koje je pozneje zavl cel Evropa plamen požara.

Bil je to velik zgodovinski moment.

Nihče ni mogel niti sanjati, da štirje mladeniči iz Bosne, zbrani okoli okrogle mize, z otroškim, skoro nedolžnim izrazom na licu, pripravljajo tako mogočno osvetniško delo!

Na Zelenem vencu je bila tudi kavarnica istega imena. Pravzaprav ni bila to niti kavarna, nego čokoladnica, kjer so se hranili in sestajali večinoma bosanski emigranti, dijaki in delavci. Pogostokrat so pohajali v to čokoladnico tudi bosanski četniki, katerih zbiralnice je bilo kavarne »Zlatna Moruna«.

Odhajal sem baš od kosila, ko me Čabrinović opazi in pozove k mizi. Poznal sem vse, izvzemši Gju-

hranilnicah, za katere jamčijo mesta, trgi ali okraji z vso svojo denarno močjo. V takih slučajih je gerent-ekspozent politične partije udarec v obraz vsem onim davkoplačevalcem, ki niso politični somišljeniki gerenta. Oni morajo zgubiti zaupanje v tak zavod iz strahu, da se bo njih trdo prislužen in v hranilnicah vloženi denar eksploatiral v strankarske svrhe in to celo v svrhe stranke, ki je morda v dotičnem kraju v znatni manjšini.

Zadnje čase se taki slučaji množe in kopičijo ter ni čuda, če postajajo vlagatelji zbegani. To se bo vršilo tako dolgo, da bo prišlo do odkritega boja med posameznimi zavodi. Posledica bo, da naši ljudje sploh ne bodo hoteli nalagati svojega denarja v domače zavode. Še je čas, da se preneha enkrat za vselej s to nesrečno prakso, ki bo Slovenijo gospodarsko upropastila. Mirno se lahko trdi, da so naše hranilnice brez ozira na njih poreklo vodene tako dobro, da ne potrebujejo prav nobenih političnih jerobov, ki morajo hočeš nočeš motiti mirno in smoteno delovanje teh zavodov. Če pa pride do nekorektnosti, naj nastopi državna oblast eventuelno državni pravniki, politične partije pa naj omeje svoje delovanje zgolj na »velikopotezno, državniško delo« v našem parlamentu.

Temu splošnemu opozorilu bodo sledili članki, ki bodo skušali na praktičnih slučajih dokazati pravilnost tega zgolj teoretičnega razmotrivanja.

Dopisi.

Iz Brega pri Trstu. Razmere v Dolinski občini pri Trstu postajajo naravnost neznosne. Ni še teden dni od tega, ko je učitelj Venturini, bivši župan občine prejel obvestilo, da se sploh ne sme pokazati v nobeni vasi te občine, ker imajo karabinjerji in miličarji nalog, da ga takoj aretirajo.

Grozne sitnosti so delali tudi navadnim ženskim tečajem za ročna dela. Tako so v Borštu najprej miličarji ustavili učiteljico za ročna dela in ji prepovedali nadaljnji pouk, dokler ne prinese potrebne dovoljenja od oblasti v Trstu. Romala je od oblasti do oblasti, toda vse so ji zatrdile, da ni za to potrebno nobenega dovoljenja. Zatečla je zopet s tečajem. Tedaj je pa posegel vmeš karabinjerski poveljnik iz Doline in ukinil tečaj. Učiteljico pa ogradil sodniji. Imela je med tem še hišno preiskavo, sedaj pa čaka na razpravo. Enako so prepovedali tečaje za ročna dela v Ricmanjih, Boljuncu in v Mačkovičih.

Naš pokret.

Prvo obletnico smrti brata Hadži-Popovića je slavila te dni Orjuna Bitolj, verna načelnik Orjune, da treba delati za bodočnost v mislih na padle mrtve.

Nova Orjuna na meji Zadra je bila osnovana dne 20. t. m., in sicer v selu Sukošanu. Počasi, a tem gotovejšje se sklepa železni obroč okoli Zadra, ki naj pogine pod senco trikolore Savojevcev.

Velika manifestacijska skupščina Orjune se bo vršila 31. t. m. na potoku Rabu. Na zboru bodo govo-

ro Šarca, ki je bil nekoliko starejši od nas. Čabrinović me predstavi. Šarac se nemarno dvigne izza mize in prožeč mi roko izreče skozi zobe: »Student iz Bosne«, pa zopet sede in utihne. Vidno jim je bilo neprijetno, ker sem jih vznemiril. Med tem časom je Princip prelistaval neko knjigo, a Grabež je čital spis neke anti-kvarnice na početku Brankove ulice. Samo Čabrinović je bil razpoložen in zgovoren.

»Ne izgledajo li ti tukaj, kakor junaki pri car Lazarjevi večerji na predvečer Vidovega dne?« reče Čabrinović s hudomušnim nasmehom.

Šarca je to zbudilo, da je hitro siknil Principu: »Številko tri bi bilo potrebno malo koregirati...«

Čabrinović je zresnil obraz in se okrenil proti Principu z besedami: »No pusti to knjigo saj itak ne boš najbrže tukaj delal mature, nego v Sarajevu...!«

Grabež je priklimal Čabrinovića dobrohotno se smejoč dejal: »Zbogom šola!...«

Med tem sta se Princip in Šarac hudo sporekla. Prepirla sta se o

Zora vstaja dela se dan, ker Radion pere sam!

Razumna Mica uživa svoje življenje. Ne muči se z žehtanjem ali krtačenjem, za njo dela Radion. Radion sam? Ja!

Perite tako:

»Raztopite Radion v mrzli vodi, denite poprej namočeno perilo v to raztopino, kuhajte 20 minut, nato pa izplahnite!«

Perilo je čisto in snežno belo! Drgniti in krtačiti je nepotrebno, ker perilu in rokam samo škodi in — se postane mogoče lepši od tega?

Radion, idealno pralno sredstvo varuje perilo!

Učiteljico iz Ricmanj bodo takisto naznanili sodniji.

Požar v Dolnji Lendavi. Župniku v Dolnji Lendavi je poročel ves pridelek pšenice v iznosu do 120 q. Osumila je farovška gospoda nekega kolonista Orjunaša, ki pa je dokazal svoj alibi. Mar so pred, med in par let po vojni sežigali župnikovo slamo tudi Orjunaši. Velika ljubezen vernikov do župnikove bogatije se zrcali že v tem, da sosedje bližnjih vasic še pogledat niso došli požara, čeravno so Madžari. Ali naj se osumi, da so Orjunaši vrgli križ in ubili edini zvonček na stolpu farne cerkve. Usoda je tu gospoda in praskavi glas ubitega zvona kliče: »Ljubi bližnjega, pomagaj siromakom, naše bogastvo ne boji ta svet!«

Novo paroplovno družbo za prekoceanse vožnje je ustanovila grupa naših finančnikov s pomočjo Angležev. Večina kapitala je naša. Sedež družbe v Beogradu. Ladije so registrirane v naših lukah in bodo vslužaj vojne služile kot pomožne križarke. Osobje na ladjah je naše. Glavni cilj te novooznovane družbe je pobijanje italijanskega monopola na Jadranu in povečanje direktnega jugoslovanskega prometa z Ameriko.

rili neumorni orjunaški delavci br. dr. Č. Medini in V. Maček.

Streljaško družino ustanove te dni v Splitu. Zanimanje za ustanovni sestanek je nadvse veliko.

Črnogorski Sokoli in Orjunaši so položili v nedeljo 24. pr. m. na grob pokojnega brata Valentina krasen venec z napisom: »Nacionalisti Črne gore — neumrlemu Valentinu«. Na gomili je ob tej priliki govoril i starosta centinjskega Sokola br. dr. Gavro Milošević.

neki šolski nalogi — tako se je vsaj meni takrat dozdevalo. Govorila sta o neklih številkah, približno tako: »3 plus 5 in 5 plus 10.« itd.

Ne, da bi jih razumel, sem jih opazoval radovedno. Da bi pregnal dolg čas, mi je Čabrinović dal neki kavarniški časopis — zdi se mi beografsko »Pravdo« — in nekako krepko rekel: »Brate, to je interesantneje, čitaj!«

Vzel sem v roke list in ga jel pregledavati. Takoj mi je padla v oči neka beležka okvirena z rdečim svinčnikom. Črtica v obliki strelce pa je bila usmerjena na naslov: »**Voljaški manevri v Bosni**« s podnaslovom: »Avstrijski prestolonaslednik bo osebno vodil manevre.«

Cutil sem, ko sem čital, da so me vsi nemo opazovali.

Naenkrat se od neke pred nami pojavi neki človek srednje rasti, črne polti. Imel je resno oster pogled in pod pazduho neko torbico.

Bil je to Ciganović, nazvan »Ciga«, ki je igral zelo vidno vlogo v tej zaroti.

Vsi smo se obrnili proti njemu.

Praznik žrtve v Dubrovniku je izpadel nadvse sijajno in je po uspehu iznenadil celo največje optimiste. Orjuna ob Jadranu pridobiva

Čitatelje in prijatelje »Orjune« prosimo, da oprostite neljubi zamudi pri izdajanju te številke, izvirajoče iz nepričakovane zadržanosti brata Verbiča v inozemstvu.

Uredništvo.

Obče spoštovani svečenik gosp. Ivan Vrhovnik, župnik v poklju, je pel pretekli četrtek svojo zlato mašo. Vrlemu svečeniku in mladeniško oduševljenemu nacionalistu — Jugoslovnu i Orjuna čestita k zlati maši v iskreni želji, da nam zapoje i biserno mašo in to v pradedov naših jeziku s pismi solunskih svetih bratov.

Jugoslovenska specialiteta. Na turneji Prpičeve bande preko Like se je transport ustavil i v Vrhovinah. Tu so zaprli težko okovanega Prpiča Malega v orožniško vojašnico in pobirali po 2 Din vstopnine od tujcev, ki so ga hodili gledat. Očividci trdijo, da se je radovednežev kar trlo in da je Prpič s tem zaslužil lepe pare, ker so nabrali denar shranili orožniki za poboljšek pri hrani vrlemu banditu Prpiču. Da je bila atrakcija še večja, je od časa do časa pripovedoval Prpič z največjim cinizmom potek svojih najodvratnejših zločinov.

»Serbische Vertretung Graz« se blešči napis na jugoslovanskem konzulatu v Gradcu, kar posebno radi kažejo graški Nemci našincem, ki jih pripelje pot v zeleni Gradec.

Sv. Oče so otvorili 20. pr. meseca tajni konsistorij in imeli daljši govor, v katerem so razpravljali o dogodkih po belem svetu; osebno pa še o deželi sinov vzhajajočega solca in domovine izumrlih Aztekov. Kakor so se v svoji neskončni očetovski skrbnosti spomnili vseh

vedno bolj na ugledu in je danes, kot pobornica protitalijanske jugoslovenske ofenzive v Dalmaciji od vseh spoštovana in vzljubljena.

Kronika.

zatiranih narodov; tako pa ni bilo čuti iz njih svetih ust niti ene same besedice v obrambo 600.000 Jugoslovenov, ki bodo morali kmalu celo pri bogoslužju v katakombah in gozde, če jih ne bodo popreje osvobodili ubijajočega jarma — pravoslavni Srbi!

Svobodne volitve obeta vlada, dejstva pa govore vse drugače. Tako je v Srbiji srez, v katerem je pozval sreski poglavar k sebi vse zaupnike radikalov in demokratov in jim nato objavil, da je postavil demokrate pod policijsko nadzorstvo. Dalje je pozval vse prisotne, da opozore narod naj glasuje za one, za koje se bo izrekel on — sreski poglavar in to za radikale, ker so najzaupljivejši podaniki Kralja in Demovine. Ta vrli radikalni sreski poglavar se bo moral v kratkem zagovarjati pred sodiščem radi samo 40 kršenj kazenskega zakona, med njimi so nekatera zelo težka...

Idila z Bleda. Pridejo ministri na Bled, love ribe. Prideta dr. Žerjav in dr. Kramer na Bled, lovita ministre. Mačka miško, miš pšenico... (»Slovenec«).

Je pač razlika. Dr. Žerjav je lovil ministre, dr. Korošec pa z Veljo Vukičevićem slepe miši!

Ne izzivajte! Predznost brez primere je laški napis carinarnice v Kranjski gori »La dogana«. Začuden obstajajo letoviščarji pred tem napisom in se zgražajo, da je kaj takega v Jugoslaviji mogoče, med tem, ko v deželi makaronov ne smeš skoro odpreti ust v slovenski pozdrav! Sramota za povzročitelja napisa (naj si ga raje obesi okrog vratu) in sramota za nas, da to trpimo. Zato pozivljamo mero-

Ko smo ga spremili na kolodvor, je bil zelo tih in bled, a v očesu mu je blestela skrita solza. — »Kdo ve, da-li se še kdaj vidimo?« je rekel, ko se je poslavljaj od nas: »Pišite!« je bila poslednja beseda izrečena skozi okno, medtem, ko je vlak odvozil proti Zemunu!

Ko je prišlo osvobojenje, so bili izgovorjeni na gomilah vidovdanskih herojev plamteči in patriotični govori, prirejane so bile veličanstvene pompozne parade in vse je gorelo oduševljenja in zanosa. Opazili pa smo, da se i nad njihovimi gomilami paseta laž in licemerstvo...

Ali ko vzbujamo danes spomine na te junake, je potrebno naglastiti, da je Gjuro Šarac na koncu vojne, umrl gladu v Ženevi, da se je Čabrinovićev oče v obupu in bedi ustrelil, da je drug sarajevskih atentatorjev Muhamed Mehmedbašić izgnan kot politično sumljiv iz Beograda in da je bil Principov brat maltretiran od istih onih političarjev, kateri so se 1914. drli: »Slava Ferdinandu« in »Smrt Srbiji«!

dajne oblasti, da ta napis nemudoma odpravijo, ker izzivati se ne pustimo od nikogar ter biti v zasmeih tujcem. Pozivljamo pa tudi kranjskogorsko zletno pisarno, da se zavzame za odstranitev tega napisa.

»Dulce et decorum est« živeti v fašistovskem raju, kar dokazujejo nekatere ugledne ljubljanske družine, ki so šle v blaženo Italijo na počitnice. Ni potrebno več pisati, kako črnosrajčniki ravnaajo z našimi ljudmi, ker se je o tem pisalo že preveč, kljub temu pa nekatera naša takozvana »višja gospoda« ne najde ob našem morju in v naših letoviščih dovolj luksusa in naravnih krasot, ampak mora podpirati Ducejevo bando, da plen, razbija in uničuje imetje ter muči in mori naše ljudi!

Prepoved. Pevski koncert, ki se je imel vršiti v nedeljo 24. pr. m. v Črnicah, na katerem je imele nastopiti več društev iz Vipavske doline, se ni vršil, ker ga je oblast prepovedala.

Italijanski konzul v Ljubljani odklanja vizume nam, ki smo rojeni v Primorju, plenijo našo korespondenco s svojci in strogo pazijo, komu in kaj pišemo.

Ako more obiskati človek starše samo z riskiranjem prekoračenja granice peš, kar pa je danes že tudi nemogoče spričo številnih straž. V zahvalo za vse te neštete krivice, ki se gode našemu življu, pa romajo naše boljše familije in celo ministri v Italijo. To ni samo podlo in grdo, ampak je — zločinsko! Dovolj je našega morja, dovolj je naših gor! Tja pojdit in zapravljajte denar med lastnim narodom, od katerega žuljev ste ga tudi dobili.

To ne velja samo za ugledno rodbino tvorničarja P., ampak za vse, katere smo in bomo še izvedeli. Morda bomo v reklamo objavili tudi imena! Dokler imamo med lastnim narodom in v lastni domovini take ljudi, ki jim je do movina in vse le lastni »kurji britof« — do tedaj ne more veljati za nas geslo: »Dulce et decorum est pro Patria mori«.

Abiamo li nostra gente... V naših privrednih krogih ni — z malo izjemo — daleko one prave narodne zavesti, kot jo imajo privredniki drugih narodov. Kolikokrat se je že žigosala korespondenca v tujih jezikih, zaposlovanje tujcev — »neobhodno« potrebnih strokovnjakov itd. Potrebno je, da tem krogom pokažemo, kako delajo v tem oziru italijanski podjetniki. Nekje v Dalmaciji obstoja večje podjetje »Dalmacija«, kjer je sam italijanski kapital. Do nedavnega je bilo v tem podjetju zaposlenih tudi par naših ljudi. Naenkrat pa dobe od vodstva pisмено odpoved z motivacijo, da ker v službi niso zadovoljni, se jih odpušča. Ni pomagal noben protest, da to ne odgovarja resnici — morali so se umakniti Italijanom. Neki zastopnik ene večjih tvrdk v naši državi je ponudil blago v Trstu italijanskim trgovcem-fašistom. Energično so ga zavrnili, češ, da morajo v prvi vrsti živeti Italijani in da od

Učiteljska tiskarna v Ljubljani

Je najmodernejše urejena ter izvršuje vsa tiskarska dela od najpreprostejšega do najmodernejšega. - Tiska šolske, mladinske, leposlovne in znanstvene knjige. Ilustrirane knjige v eno- ali večbarvnem tisku. - Brošure v malih in tudi največjih nakladah. Časopise, revije, mlad. liste.

Okusna oprema ilustrir. katalogov, cenikov in reklam. listov. Lastna tvornica šolskih zvezkov.

Šolski zvezki za osnovne in srednje šole
Risanke, dnevniki in beležnice.

njega nič ne vzamejo »perche abiamo bastanza il nostra gente«... Tu se jugoslovski privredniki — »špegaljate«.

Italijanski poslanik na dvoru belgijskega kralja se je 20. t. m. poslovil od Bruslja in se več ne povrne. Mussolini trdi, da tudi ne bo določil namestnika in to zaradi »sovrážnega postopanja« belgijskega zunanjega ministra Vanderveldeja, ki je zvest tradicijam viteške ere Belgije in ne mara kloniti pred Ducejem. Belgija je na jezo moža s prestreljenim nosom samo lahko ponosna in jo Jugoslovenci naravnost zavidamo, da ne more naš zunanji minister govoriti, kakor belgijski Vanderveld.

Hackenkreuzlerjem, ki se potikajo po slovenski Koroški in prirejajo nekake sestanke ter shode, resno svetujemo, da posvete svojo pozornost raje Hitlerju, ki prodaja za skledo leče 300.000 Južnotirolskih Nemcev Mussoliniju. Ako hočete čuvati in se boriti za vekovno nemško posest, potem pojdite na Brener in tam pojunačujte. Slovensko Koroško pa pustite v miru, ker bo to bolje za Vas in za resnično zaslužnjene brate v Južni Tirolski.

Ljubljanska policijska direkcija si je nedavno s kreditom, katerega

je prejela že tri leta prej za seno, kupila več konj. Mi končno nimamo nič proti konjem, ako so isti Ljubljani res potrebni. Tudi ni za enkrat naša stvar raziskovati, kako je bilo mogoče prejemati kredit za krmo, katera se ni kupovala, ker pač ni bilo še konj. Zanimati pa smo vsi kot davkoplačevalci, v kake svrhe se ti konji uporabljajo. Pred par dnevi smo doznali, da te konje v nočnih urah uporablja neki — pri demonstracijah znano nervozni — gospod, ki v kočiji prevaža vse prej, nego službene osebe.

Zadnje dneve se je del policijskih pisarn na Bleiweisovi cesti spremenil v prave volilne lokale »vse-slovenske antikorupcionistične« — stranke. Nekateri gospodje so postale tako pridne, da prihajajo v pisarne veliko pred in ostajajo dolgo čez uradno uro. Zajtrk in obed prinašajo kar s seboj, da lahko spopolnjujejo volilne imenike kandelaberske stranke. Gospoda policijskega direktorja vljudno prosimo, da nam pojasni, od kdaj se vse to dogaja in če je v skladu z obstoječimi zakoni?

Razpust društva. V Cerknem je bilo te dni razpuščeno Prosvetno društvo. Kot vzrok razpustitve se v odloku navaja, da se je v društvu gojil protidržavni duh.

»Rad, rad, rad je sve. Njemu treba učiti narod, a ne kvariti ga demagogijom. Jer mi smo siromašna zemlja, i nikome od nas nema pomoći, ako svaki od nas ne nastoji, da što više radi, stvara, proizvodi. Privredne krize nestat će tek onda, ako se oslobode, potpomognu i ojačaju proizvodne, stvaralačke sile našega na-

roda. A to će se postići samo tako, ako sve što imamo budemo ulagali u ono što će uvećati našu proizvodnju, unaprediti našu privredu. Zato se luksuz mora nemilosrdno suzbijati, koji se na žalost svuda, pa i na selu počeo u veliko da širi.«

Vojvoda Stena Stepanović.

ZRNA.

Prva odredba novega davičevskega orientiranega velikega župana v Somboru je bila, da smejo odslej svobodno plesati čardaš po celi Vojvodini. Eljen Madžari in madžarske volilne kroglice.

Voditelji zemljaradnikov neprestano propovedujejo, da je potreba uvesti v Narodno skupščino vsaj 200 seljakov. Pri pregledovanju nosilcev njihovih list pa smo našli: pet odvetnikov, tri inženirje, tri profesorje, dva državna liferanta, tri zdravniške, štiri terazijske nadzornike promenade in referenta za brezposelnost in enega samega kmeta! Je pač to izvajanje zemljaradniških teorij v praksi.

Pismo slovenske koroške dekle domov:

»Im am fangs mein Schreiben grüsse dich oft mals Ich frage dich warum Ich keine Antwort be komme best be leidickt an mich wo Ich dir nicht Schicke Ich hāt garn na aber es wahr mir unmöglich weil

Tužni glasi.

Zaplemba listov. Tržaška prefektura je dala zapleniti včerajšnje številko »Istarske Riječi« in »Edinosti«. Vzrok se ni znan. Po vsej verjetnosti je bil vzrok zaplemba »Edinosti«, da je objavila sledeči člančič:

»Kresovi. Dvakrat bodo zažareli po vseh višinah in vzpetinah naše domovine te dni v toplo poletno noč kresovi.

Nocoj na predvečer sv. Ivana po starodavni šegi, segajoči v sivo pradednino, v ponedeljek 4. julija na predvečer sv. Cirila in Metoda, slovenskih blagovestnikov.

Kjer bo mogla, bo zadonela otožna in vesela prelepa naša pesem v noč, vse pomešano z žarečimi utrinki in plapolajočimi kresnicami.

Še o dvojezičnih napisih. Poročali smo že, da so se 10. t. m. pod pritiskom fašistovskega sindikata in njegovega poveljnika Graziolija, ki je sedaj pravi paša v sežanskem vi-

lajetu, zbrali v Sežani trgovci in obrtniki iz Sežane in okolice in da so tam na predlog nekega privančrca Josipa Gerbeca baje sklenili, da odpravijo slovensko besedilo od itak že po zakonu dvojezičnih napisov na svojih podjetjih. Omenimo le radi popolnosti, da je ta sklep bil v toliko prostovoljen, da so že teden dni prej morali zbrisati zadnje slovenske napise v sežanskem okraju.

Proti temu ukazu sežanskega paše Graziolija se je oglasil slovenski trgovec v »Edinosti« in povdarjal nesmiselnost takega početja v ozemlju, kjer je ravno te dni vojaško poveljništvo smatralo za potrebno, da da nalepiti razglase glede vojaških vaj v italijanskem in slovenskem jeziku.

Ta članek v »Edinosti« je šel seveda zopet gospodom pri tržaškem fašistovskem glasilu na živce, in ker

so mu manjkali vsi argumenti, vprašuje samo ironično »Edinost«, ali so morda pričakovali, da bodo fašisti predlagali, da se sklene, da se ohranijo slovenski napisi.

Fašistovski tajniki Julijske krajine v Rimu. 6. t. m. se je vršila seja pokrajinskih fašistovskih tajnikov Julijske krajine pod predsedstvom osrednjega tajnika ekscelence Turatija v liktorski palači v Rimu. Prisotni so bil tajnik tržaške pokrajine ing. Cobol, tajnik reške pokrajinske fašistovske organizacije Host-Venturi, tajnik poljske fašistovske organizacije Mrech, tajnik zadrške faš. org. Mandel. Razpravljali so pred vsem o vprašanju popolnega in sistematičnega zatiranja vseh Slovanov pod Italijo, zlasti na prosvetnem in gospodarskem polju ter verskem polju. Dne 8. t. m. so bili vsi ti tajniki sprejeti v posebni avdienci pri načelniku vlade in stranke Mussoliniju, katerega bodo tozadevno predložiti memorandum. 6. t. m. je bil sprejet od Mussolinija prefekt tržaške pokrajine Fornaciari, ki mu je tudi poročal o teh vprašanjih. Sicer se nahajajo v Rimu tudi prefekti vseh pokrajin, ki tvorijo Julijsko krajino, tako Vivorio iz Reke, Cavalieri iz Pule in Caccese iz Gorice.

Razgnani tečaj za ročna dela. Miličarjem v Bregu pri Trstu so posebno na žolodcu tečaji za ročna dela, ki se vršijo po vseh vaseh Brega. Tako so prepovedali učitelji za ročna dela imeti tak tečaj v Boljuncu. Enako so postopali proti učitelji v Borštu in so zahtevali od nje, da jim pokaže tozadevno dovoljenje od višje oblasti. Nobena oblast od prefektore navzdol, pa ne mara takega dovoljenja izdati, da vse smatrajo tako dovoljenje za nepotrebno. Radi tega je učiteljica po kratkem presledku zopet pričela s tečajem. Dne 7. t. m. zvečer pa so že proti zaključku tečaja vdrli v društveno sobo, kjer se je ravno vršil tečaj, in so razgnali zbrana dekleta. Učiteljica pa so zaplenili s posebno slastjo jugoslovanske vzorce, ki jih je izdala v nemškem jeziku svetovno znana trdnica za niti Dollfus Miegli in Cie v Mulhousu na Francoskem, vsem ženskem svetu znana pod kraticami D. M. C.

O gimnaziji v Tolminu. V Tolminu obstoji nižja gimnazija seveda italijanska. Kljub vabi, ki jo nudijo s brezplačnimi mesti v Skodnikovem konviktu je napravilo izpit za vstop v IV. razred samo 8 učencev. Za sprejem v I. razred pa 34 učencev od teh pa 8 bogve od kod priromanih Italijanov. Pred kratkim je ta šola priredila veliko slavnost na Krnu v čast nekega Vincenca Alabarella, ki si je baje pridobil silno veliko zaslug pri zavzetju tega vrha in po katerem nosi tolminska gimnazija ime. Pri tej priliki so poslali svoje pozdrave med drugimi tudi naučni minister Fedello, ki je ravno te dni pokazal osebno svojo ignoranco o prebivalstvu Julijske krajine, faš. petelinček podtajnik v naučnem ministrstvu Boderro, brat italijanskega poslanika v Beogradu, general Etna, gorški prefekt Cassini ter cela vrsta drugih generalov, poveljnikov. Manjkal seveda ni tržaški skrbnik Reina.

Dalmatinci v Jakinu. Zadnji teden v juniju je bila večja deputacija dalmatinskih Italijanov v Jakinu, da se pokloni osrednjemu fašistovskemu tajniku Turatiju. V tej deputaciji so bili: predsednik pokrajinske upravne komisije Natala Kreklich, zadrski podežat Sanj, pokrajinski politični tajnik Mavricij Mandel ter razni drugi fašistovski veljaki. Temu obisku posveča zadrsko fašistovsko glasilu »Il Littorio dalmatico« od 29. junija poseben uvodnik izpod peresa nekega prisotnega Italijana, ki odgovarja na ime Luca Poduje.

Ličnosti, ki pridejo zopet na površje. Stari naš znanec bivši pre-

fekt Videmske pokrajine Piero Pessenti, ki si je pridobil nevenljive zasluge po svoji odredbi, s katero je uvedel dvojezičnost slovanskih listov, je bil sedaj zopet sprejet v fašistovsko stranko. Medtem ga je bil osrednji tajnik fašistovske stranke ekscelence Turati izrecno pozval v Rim, kjer se je z njim pogovoril.

Ali je to morda v zvezi z novo poostreno politiko fašistovske stranke in vlade proti slovanskemu življu v Italiji? Da vidimo! Mi smo spremni na vse!

Razpust vseh naših društev v Postojni. Dvatisočletni nositelji zapadne civilizacije so baš na 1100-letnico rojstva sv. Cirila razpustili vsa slovenska postojnska društva. Društveno premoženje je bilo zaplenjeno v prid državne blagajne. Lokale pa so prevzeli fašisti, ki motivirajo ta najnovejši zločinski akt s tem, da se skrivajo za temi društvi prevratni elementi. K temu brezprimernemu činu podivjane Mussolinijeve črnosrajniške bande ne bomo privedali kakih posebnih komentarjev. Neodrešenim tam preko, ki ječe pod

neznosnim igom pa sporočamo, da naj i v bodoče ohranijo svoje mirno in hladno junaštvo polnega ponosa, ki bodi težak, kakor so verige, ki sužnju ne dovolijo spati. Za vse ostalo pa bodo poskrbeli že svobodni!

Položaj dinastije v Italiji postaja vedno kritičnejši. Kred nedavnim se je zbog tega vršil i kronski svet Savojevcev, ki je pretehtal ves položaj v katerem je zašla dinastija spričo vedno kritičnejši. Pred nedavnim se linija. O sklepih, ki so bili sklenjeni na tem rodbinskem kronskem svetu še ni moči poizvedeti ničesar poglobljene. Po gotovih znamenjih soditi pa so vse preje, kakor ugodni spričo tega, da so se mudile pred nedavnim gotovi laški emigranti v bližini italijanske meje in razgovarjali z nekim visokim aktivnim italijanskim vojaškim funkcionarjem, ki je baje zastopal grupo dinastiji pripadajočih nezadovoljencev, kateri hočejo s pomočjo vojske zrušiti ob ugodnem momentu nasilni režim velikega komedijanta.

Inserirajte v »ORJUNI!«

Književnost.

Julski broj »Jadranske Straže« izšao je s ovim sadržajem: Slavko J. Sirišević: »Unapredjenje našeg pomorstva«. — Puk. Miloš D. Stanković: »Američki računi«. — Dr. Krunoslav Bego: »Nacionalna vrijednost Jadranske Obale«. — Kap. Ivan Gabelić: »Kako se vrši klasifikacija brodova«. — Z.: »Razvitak svjetske trgovačke mornarice u godini 1926.« — Dr. Ivo Belin: »Nove željezničke veze sa Jadranom«. — Mil. V. Stevanović: »Dvanaest godina na dnu mora«. — Josip A. Kraljić: »Naša primorska mjesta: Krk«. — La.: »Sesti Suffren«. — Pomorska beletristika: Ante Ivačić: »Haluga«. — Turizam na primorju.

— Državna Hipotekarna Banka i podizanje naše hotelske industrije (razgovor sa upravnikom splitske filijale g. V. Niseteo). — Za unapredjenje prometa stranaca u Boki Kotorskoj. — Vijesti. — Bilješke. — Listak. — Društvene vijesti. Broj obiluje uspelim reprodukcijama sa otoka Krka, sa giurgjevdanskog uranka naše mornarice u Kotoru, boravka »Dalmacije« na Sušaku, najsjevernijoj tački naše obale, slikama iz života naših iseljenika, iz stranih mornaricama naše rivijere. Uz novu su tri odlične umjetničke ilustracije od A. Uvodića. List izlazi jednom mjesečno. Godišnja pretplata Din 100. Inostranstvo Din 150.

IVAN JAX IN SIN
LJUBLJANA, Gosposvetska cesta 2.
ŠIVALNI STROJI
izborna konstrukcija in elegantna izvršitev iz lastne tovarne. 15. letna garancija. Vezanje se poučuje pri nakupu brezplačno.
PISALNI STROJI »ADLER«
Kolesa iz prvih tovarn, Dürkopp, Kayser, Styria, Waffner (Orožno kolo). Pletilni stroji vedno v zalogi. — Posamezni deli koles in šivalnih strojev. Daje se tudi na obroke! Cenike franko in zastoj.

Jugoslavenski ZERKOVIC

d. d. MARIBOR (Tezno)

Telefon 312. Brzjavlj: Zerković, Maribor. Poštni predal 27.

Pletilnica, tkalnica, galonski oddelek, barvarna, belilnica, listiranje, apertura. Pleteni predmeti, čipke, trakovi, galoni vsake vrste iz svile, volne, pavole, merceriziranega in gvoždenega prediva. — Največje in najuspešnejše podjetje v Kraljevini.

Pletionica, tkaonica, galonski odio, bojadisaona, bijelionica, listiranje, apertura, pleteni predmeti, čipke, trakovi, galoni sviju vrsta od svile, vune, pamuka, mercerizirane i gvoždene predje. Največe i najuspešnije poduzeće u Kraljevini.

GRADBENO PODJETJE
ING. DUKIĆ IN DRUG

LJUBLJANA
Bohoričeva ulica št. 24